

วารสารรัชต์ภาคย์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 24 กันยายน-ธันวาคม 2560

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทบาทของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร*
The Role of the Bangkok Metropolitan Council in Checking the Bangkok Metropolitan
Administration

¹อุไร อนันต์สิน , ²รศ.ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์

³รศ. ดร. ปิยะนุช เงินคล้าย , ⁴ดร. สมภพ ระวังบุทกซ์

นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง ^{2,3,4} คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Email : roongrattana09@hotmail.com

Abstract

The dissertation aims to study role play. And the independence of the Bangkok Metropolitan Council in examining the administration of the Bangkok Metropolitan Administration and during the fiscal year 2011–2014 using qualitative research. There is an analysis unit at the individual level. Government officials The results of the study were as follows. The expected role of the Bangkok Metropolitan Council in monitoring the Bangkok administration is in accordance with the powers and duties set out in the Bangkok Metropolitan Administration Act BE 2528, which contains eight issues. The role is to enact the provisions. In performance, the role is important, but not outstanding, and there are limits to the lack of organizations, the legality of the provisions, and the lack of academic support. And the independence of political parties is quite limited. Although the law does not require the members of the Bangkok Council to be affiliated with political parties. But most of them chose to belong to political parties in order to benefit from various forms of support, so it became necessary to belong to political parties.

Keyword : The Role of the Bangkok Metropolitan, Council in Checking , the Bangkok Metropolitan Administration

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงบทบาท และความเป็นอิสระของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร และ ในช่วงปีงบประมาณ 2554–2557 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีหน่วยการวิเคราะห์ในระดับบุคคล ได้แก่ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหาร และข้าราชการประจำระดับบริหารใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ จำนวน 16 คน ผลการวิจัย

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

พบว่า บทบาทที่คาดหวังของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งมีประเด็นหลักรวม 8 เรื่องด้วยกัน โดยบทบาทคือการตราข้อบัญญัติ ซึ่งในการปฏิบัติงานเป็นบทบาทที่สำคัญแต่ยังไม่โดดเด่นและมีข้อจำกัดด้านการขาดองค์การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของข้อบัญญัติ และการขาดหน่วยงานสนับสนุนทางด้านวิชาการ และความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองมีค่อนข้างจำกัด แม้ว่ากฎหมายจะไม่กำหนดให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานครต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ส่วนใหญ่ก็เลือกที่จะสังกัดพรรคการเมืองเพื่อให้ได้ประโยชน์จากการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ จนกลายเป็นความจำเป็นที่ต้องสังกัดพรรคการเมือง

คำสำคัญ : บทบาทของสภากรุงเทพมหานคร, การตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

บทนำ

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีโครงสร้างการบริหารราชการที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติแยกออกจากกัน คือ ฝ่ายบริหารราชการกรุงเทพมหานครโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและฝ่ายนิติบัญญัติ โดยสภากรุงเทพมหานคร โดยที่สภากรุงเทพมหานครมีบทบาทสำคัญคือ การตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มาจากพรรคเดียวกัน จึงอาจทำให้กระบวนการตรวจสอบฝ่ายบริหารของสภากรุงเทพมหานครเกิดปัญหาอุปสรรคได้ ดังนั้น ปัญหาของการวิจัยในครั้งนี้ จึงมีประเด็นปัญหาว่าบทบาทของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ของสภา

กรุงเทพมหานครมีบทบาทอย่างไร สภากรุงเทพมหานครมีความเป็นอิสระในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครหรือไม่ ในกรณีที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่สังกัดพรรคการเมืองเดียวกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และอะไรคือความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการแสดงบทบาทของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความเป็นอิสระในการแสดงบทบาทการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครของสภากรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหา ออกเป็นบทบาทของสภากรุงเทพมหานครในการ ตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ความเป็น อิสระของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบ การบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเน้นเฉพาะ ความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองวิเคราะห์ปัญหา ใน การ ต ร ว จ ส อ บ ก า ร บ ริ ห า ร ร าช ก า ร กรุงเทพมหานครของสภากรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) แบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร ข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหาร และข้าราชการประจำระดับบริหาร โดยผู้วิจัยได้ เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (purposive) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมและครบถ้วน สมบูรณ์

ขอบเขตด้านระยะเวลา โดยกำหนด ขอบเขตระยะเวลาคือช่วงของการปฏิบัติหน้าที่ของ สภา-กรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2554- 2557

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของบทบาทโดยทั่วไป อาจมี ได้ 3 ลักษณะ คือ บทบาทที่กำหนดไว้ในสังคมหรือ บทบาทตามอุดมคติของสังคม บทบาทตาม ความรู้สึกของตนเองที่ได้รับรู้ และบทบาทที่ปฏิบัติ จริง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาบทบาทของสภา

กรุงเทพมหานครที่สังคมคาดหวังไว้และบทบาทที่ ปฏิบัติจริงเป็นหลัก ทั้งนี้ เหตุผลที่กำหนดไว้เช่นนี้ เนื่องจาก สภากรุงเทพมหานครมีบทบาทสำคัญตาม กฎหมายอันเป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวังไว้แล้ว ซึ่งอาจมีความสอดคล้องหรือแตกต่างจากบทบาท ที่ปฏิบัติจริง โดยการศึกษาจะทำให้เห็นถึงความ แตกต่างของบทบาทลักษณะดังกล่าว รวมทั้งจะ ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการปรับปรุงบทบาทดังกล่าวอีก ด้วยทั้งนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้แนวคิดเกี่ยวกับ บทบาท ศึกษาถึงลักษณะการแสดงบทบาทของ สมาชิกสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการ บริหารราชการกรุงเทพมหานคร ทั้งลักษณะการ แสดงบทบาทที่สังคมคาดหวังซึ่งกำหนดโดย บทบัญญัติของกฎหมายและศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติ จริง ใน การ ต ร ว จ ส อ บ ก า ร บ ริ ห า ร ร าช ก า ร กรุงเทพมหานคร

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบ ระหว่าง ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัตินั้น ตามระบอบการ ปกครองแบบประชาธิปไตย โดยทั่วไปจะใช้การ ตรวจสอบถ่วงดุลระหว่าง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะทำ หน้าที่ออกกฎหมายและกติกาให้ฝ่ายบริหารและประชาชน ถือเป็นการอบในการปฏิบัติงาน ทำงานและใช้ชีวิต ส่วนฝ่ายตุลาการทำหน้าที่เป็นกรรมการผู้ตัดสิน เมื่อรัฐบาลหรือประชาชนมีปัญหาข้อขัดแย้งในด้าน กฎและกติกาที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ส่วน ประชาชนตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหาร โดยการ เลือกสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติ แล้วให้ฝ่ายนิติบัญญัติทำ

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยการตั้งกระทู้ถามหรือซักฟอกในรัฐสภา นอกจากนั้นประชาชนอาจจะตรวจสอบฝ่ายบริหาร โดยตรงได้เช่นกัน เช่น โดยการชุมนุมเรียกร้อง ส่วนการตรวจสอบฝ่ายนิติบัญญัติของประชาชนนั้นทำได้โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาโดยทางทฤษฎีแล้ว ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติควรจะแยกออกจากกัน แต่ในทางความเป็นจริง ประเทศส่วนใหญ่จะให้สมาชิกบางส่วนของฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่ในฝ่ายบริหารด้วย โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน โดยธรรมเนียมปฏิบัติฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นฝ่ายรัฐบาลจะทำหน้าที่สนับสนุนฝ่ายบริหาร ผลที่ตามมาคือฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารได้อย่างเต็มที่ ซึ่ง พงษ์ภักดิ์ มงคลสินธุ์ (2542) ศึกษาเรื่องกระบวนการยุติธรรมกับการถ่วงดุลอำนาจโดยรัฐสภาไทย พบว่า การถ่วงดุลอำนาจในทางนิตินัยรายละเอียดของการถ่วงดุลอำนาจนั้นจะแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของรัฐบาลในระบบอบประชาธิปไตย สำหรับประเทศไทยใช้ระบบรัฐสภาตามหลักการฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นตัวแทนที่รับเลือกตั้งมาจากประชาชนจะเป็นฝ่ายที่มีอำนาจมากที่สุด ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาซึ่งมีอำนาจสูงสุดเพราะถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนจึงเป็นทั้งผู้กำหนดตัวบุคคลที่เป็นฝ่ายบริหาร ออกกฎหมาย และควบคุมคณะรัฐมนตรีและลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้

อย่างไรก็ตาม สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยนั้น แม้ว่าจะมีรูปแบบคล้ายกับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ คือ มีสภาท้องถิ่นและมีฝ่ายบริหาร แต่หากพิจารณาแล้วจะพบว่าฝ่ายบริหารและสภาท้องถิ่นต่างทำงานภายใต้องค์กรเดียวกัน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสภาท้องถิ่นไม่ได้มีอำนาจดังเช่นอำนาจนิติบัญญัติของการเมืองระดับชาติที่แบ่งออกเป็นรัฐบาล และรัฐสภาแต่อย่างใด แต่สภาท้องถิ่นทำหน้าที่เสริมการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหารและขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการตรวจสอบฝ่ายบริหารด้วย

การควบคุมการบริหารราชการ จะเห็นได้ว่า การบริหารงานใด ๆ ก็ตาม วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการแรกก็คือ การดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและในบรรดากระบวนการในการบริหาร (administration processes) ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น การควบคุมงาน (control) เป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะจะช่วยให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินงานไปด้วยดี และช่วยให้เกิดความมั่นใจว่า แต่ละหน่วยงานในองค์การได้ปฏิบัติงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย (ดิเรก ถึงฝั่ง, 2550, หน้า 90-99) สำหรับการบริหารราชการ ซึ่งเป็นการบริหารงานขององค์การขนาดใหญ่ มีขอบเขตกว้างขวาง และเกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งประเทศ ลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติจึงซับซ้อน การควบคุมจึงยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าการบริหารราชการนั้น นอกจากจะถูกรับควบคุม

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชา และควบคุม โดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐแล้ว ยังจะถูกควบคุม จากกลุ่มบุคคลหรือบุคคลภายนอกอีกด้วย เช่น กลุ่มผลประโยชน์ สื่อมวลชน พรรคการเมือง รัฐสภา ตลอดจนการควบคุมจากประชาชนโดยตรง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารราชการกรุงเทพมหานครของสภากรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของสภากรุงเทพ-มหานคร แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดการตรวจสอบถ่วงดุล แนวคิดความเป็นอิสระในการตรวจสอบ โดยมีหน่วยการวิเคราะห์ในระดับบุคคล ได้แก่ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหาร และข้าราชการประจำระดับบริหาร

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี จาก ตำรา เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สภาท้องถิ่นในต่างประเทศ บทบาท และอำนาจหน้าที่ ของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และระบบการตรวจสอบถ่วงดุลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non structure interview) ซึ่งมีการเตรียมแนว

คำถามกว้าง ๆ ไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อเจาะลึกในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจโดยเฉพาะ ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ซึ่งกำหนดตัวผู้ตอบโดยเฉพาะ เจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดี ลึกซึ้ง และเหมาะสมกับความ ต้องการของผู้วิจัย

ตรวจสอบความถูกต้อง ด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยการตรวจสอบแหล่งของข้อมูลซึ่งมีวิธีการตรวจสอบจากแหล่งบุคคล โดยหากผู้ให้ข้อมูลที่แบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหาร และข้าราชการประจำระดับบริหาร ซึ่งหากผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลอาจเปลี่ยนไปหรือเป็นเช่นเดิม เพื่อให้สามารถยืนยันความถูกต้องของข้อมูลได้ (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2542, หน้า 129) โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร กลุ่มข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหารกรุงเทพมหานคร และกลุ่มข้าราชการประจำระดับผู้บริหารกรุงเทพมหานคร จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยมีการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็นบทบาทในการตราข้อบัญญัติ และการอนุมัติข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร การพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม การอนุมัติและการพิจารณาให้ความเห็นชอบในกิจการที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องขอความเห็นชอบจากสภาหรือต้องรายงานต่อสภา การร่วมกับฝ่ายบริหารแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน และการควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารโดยการตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเปิดอภิปรายทั่วไป การมีมติขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกจากตำแหน่ง และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญของสภากรุงเทพมหานคร

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการแสดงบทบาทการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครของสภากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอสรุปความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอิสระดังนี้

1. แนวคิดความเป็นอิสระในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครและมาตรการทางกฎหมาย

โดยความเป็นอิสระในการแสดงบทบาทในการตรวจสอบฝ่ายบริหารของสภา

กรุงเทพมหานคร มนุษย์ต่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี มีชีวิตจิตใจ มีความสามารถในการคิดและใช้เหตุผล และความเป็นอิสระของปัจเจกชนมนุษย์แต่ละคน อาจมีความคิดเห็น ความเชื่อ ความศรัทธาหรือธรรมเนียมที่แตกต่างกัน มนุษย์ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำในสิ่งที่ตนเองเชื่อว่าถูกต้องเหมาะสม โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การบังคับของผู้อื่น แนวคิดประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนควรมีอำนาจในตนเองและสามารถเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตของตนได้อย่างเป็นอิสระ ไม่ว่าจะอยู่โดยลำพัง อยู่รวมกันเป็นชุมชนหรือเป็นรัฐประชาชาติ เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานและพัฒนามาจากแนวความคิดในเรื่องเสรีภาพและความเป็นอิสระของปัจเจกชนดังกล่าวข้างต้น ความเป็นอิสระของสมาชิกสภาท้องถิ่นในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ สำหรับ สภากรุงเทพมหานครเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร อันทำให้สภากรุงเทพมหานครมีสถานะของความเป็นผู้แทนประชาชนลักษณะเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสถาบันนิติบัญญัติ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสภากรุงเทพมหานครจึงควรต้องมีความเป็นอิสระและไม่ยึดโยงกับ ฝ่ายบริหารเช่นเดียวกับที่สภาผู้แทนราษฎรควรต้องเป็น เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นอิสระของสภากรุงเทพมหานครดังกล่าว จึงอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของผู้แทนประชาชนเพื่อประกอบการวิเคราะห์เทียบเคียงกันแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นอิสระของ

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้แทนในการปฏิบัติหน้าที่นั้น มีหลักว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนต้องมีความเป็นอิสระจากอำนาจใด ๆ เพื่อป้องกันมิให้ผู้แทนดำเนินการใด ๆ ไปเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลหรือประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าประโยชน์สาธารณะ ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องเป็นอิสระจากทั้งประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และพรรคการเมืองซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองประเภทหนึ่ง ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวได้มีการนำมาปรับใช้กับความเป็นผู้แทนของสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย โดยถือหลักว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นจะต้องมีความเป็นอิสระทั้งจากประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และทั้งจากสมาชิกพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ตนเองสังกัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นอิสระจากประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น เมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้วก็มีสถานะเช่นเดียวกับผู้แทนในระบบรัฐสภา โดยผู้แทนส่วนใหญ่เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วมักถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งชาติ สมาชิกสภาท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน เมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ทั้งหมดไม่มีฐานะเป็นผู้แทนของเขตหนึ่งเขตใด โดยมีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่หรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ แม้สมาชิกสภาท้องถิ่นจะถูกเลือกตั้งมาจากเขตเลือกตั้งอันจำกัดในเขตพื้นที่เฉพาะของแต่ละเขต แต่ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งย่อมเป็นผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นทั้งหมด คือ ทั้งพื้นที่ การแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นแต่วิธีทำให้ประชาชนมาลงคะแนน

เสียงโดยสะดวกเท่านั้น เพราะเป็นไปได้ที่ประชาชนในท้องถิ่นทั้งหมดจะพร้อมใจกันมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนในเขตเลือกตั้งอันเดียวกัน จึงต้องแบ่งให้ลงคะแนนเป็นเขต ๆ ไป

2. ความเห็นเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

มุมมองเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์อันเป็นประเด็นหลัก คือ “สภากรุงเทพมหานครมีความเป็นอิสระ (จากพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ตนสังกัด) ในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครหรือไม่” และประเด็นรองคือ “บทบาทในการตรวจสอบฝ่ายบริหารตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในแต่ละด้าน คือ การตราข้อบัญญัติ การพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม การอนุมัติและให้ความเห็นชอบในกิจการของกรุงเทพมหานคร การร่วมกับฝ่ายบริหารแก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนของประชาชน และการควบคุมฝ่ายบริหารโดยมาตรการต่างๆ เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติ การเปิดอภิปรายทั่วไป การลงมติให้พ้นจากตำแหน่ง และการเป็นกรรมการสภานั้น สภากรุงเทพมหานครมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานในแต่ละด้านจริงหรือไม่” ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

2.1. ความเห็นของกลุ่มสมาชิกสภา

กรุงเทพมหานคร

ในมุมมองของกลุ่มสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ในการให้ความเห็นในประเด็นคำถามหลักนั้น เห็นว่า สภากรุงเทพมหานครมีความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองใน 2 ลักษณะ คือความเป็นอิสระตามบทบัญญัติของกฎหมาย และความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานจริง ลักษณะที่หนึ่งความเป็นอิสระตามบทบัญญัติของกฎหมาย คือความเป็นอิสระจากการสังกัดพรรคการเมือง ลักษณะที่สอง ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานจริง คือ ความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองที่ตนสังกัด ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสังกัดพรรคการเมืองนั้น ปรากฏว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเมื่อได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครแล้วอาจต้องปฏิบัติตามมติของพรรคการเมืองที่ตนสังกัด แต่ไม่ได้เป็นการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หรือพรรคการเมืองมีอำนาจเด็ดขาดในการควบคุมและสั่งการสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่สังกัดพรรคการเมืองตน ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นจากความคิดเห็นของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่า เดิมสมาชิกสภากรุงเทพมหานครมาจากผู้ที่ใกล้ชิดและทำประโยชน์ต่อประชาชนเป็นหลัก พรรคการเมืองมีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครน้อยมาก

กล่าวโดยสรุป กลุ่มสมาชิกสภากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความเห็นว่าแม้ในบทบัญญัติของกฎหมายจะมีได้กำหนดให้สมาชิก

สภากรุงเทพมหานครต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ในบทบาทที่เป็นจริง พรรคการเมืองมีบทบาทต่อความเป็นอิสระของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร แต่แตกต่างกันตรงระดับของความเป็นอิสระในการตรวจสอบแต่ละมาตรการ โดยสมาชิกสภาจะมีความเป็นอิสระในการตรวจสอบขั้นพื้นฐานเบื้องต้น เช่น การตั้งกระทู้ถาม การยื่นญัตติ การตราข้อบัญญัติ

2.2 ความเห็นของกลุ่มข้าราชการ

การเมืองระดับบริหาร

ในมุมมองของข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหารต่อความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครสังกัด เห็นว่า ในหลักการสภากรุงเทพมหานครจะเป็นอิสระจากพรรคการเมืองในการสมัครรับเลือกตั้งอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับพรรคการเมือง และเห็นได้จาก การปฏิบัติงานจริงที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครแม้จะมาจากต่างพรรคการเมือง แต่เมื่อมีการทำหน้าที่เป็นสภากรุงเทพมหานครก็สามารถร่วมมือกันได้โดยความเป็นสังกัดพรรคการเมืองไม่ได้มีผลอย่างใดเลย เช่น ความร่วมมือในการตรวจสอบการบริหารราชการของข้าราชการประจำระดับบริหารในสำนักงานเขตแห่งหนึ่ง ซึ่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครจะร่วมมือกันแม้ต่างพรรคการเมืองในการตรวจสอบการบริหารราชการ ทำให้เห็นว่าการทำงานจริงนั้น สภากรุงเทพมหานครเป็นพวกเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยก

เป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลเหมือนในสภาผู้แทนราษฎร

2.3 ความเห็นของกลุ่มข้าราชการประจำระดับบริหาร

สำหรับความเห็นหรือมุมมองของข้าราชการประจำระดับบริหารในคำถามประเด็นหลักเรื่องความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองนั้น มีความเห็นว่าตามกฎหมายแล้ว สภากรุงเทพมหานครมีความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองอย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีมาตราใดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 กำหนดให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานครต้องสังกัดพรรคการเมืองไว้เลยเพียงแต่ในความเป็นจริงของการเมืองระดับชาติที่กำหนดให้มีพรรคการเมืองขึ้นไว้ จึงทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ส่งสมาชิกพรรคการเมืองของตนมาลงรับสมัครเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครด้วย จึงส่งผลให้เห็นว่า สมาชิกสภากรุงเทพมหานครมาจากพรรคการเมืองในปัจจุบันและดูเหมือนว่าสภากรุงเทพมหานครโดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีความเป็นอิสระจากพรรคการเมือง ด้วยเหตุนี้ ความเป็นอิสระของสภากรุงเทพมหานครจากสังกัดพรรคการเมืองจึงไม่มีในทาง ปฏิบัติและส่งผลต่อการตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารในกรณีที่พรรคมีมติอย่างไรอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการบริหารงานของฝ่ายบริหารผลของการที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครมาจากต่างพรรคการเมือง หรือไม่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ย่อมส่งผลต่อความร่วมมือในการตรวจสอบถ่วงดุล

ฝ่ายบริหารทั้งสิ้น กล่าวโดยสรุป ความเห็นของฝ่ายสภากรุงเทพมหานคร ข้าราชการการเมืองฝ่ายบริหาร และข้าราชการประจำระดับบริหาร เสียส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่าความเป็นอิสระจากพรรคการเมืองของสภากรุงเทพมหานครในบทบาทการตรวจสอบควบคุมฝ่ายบริหารนั้นมีค่อนข้างน้อย แม้ว่ากฎหมายจะไม่กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ผู้สมัครก็เลือกที่จะสังกัดพรรคการเมืองเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนของพรรคการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ จนกลายเป็นความจำเป็นที่ต้องสังกัดพรรคการเมือง เมื่อสมาชิกของสภากรุงเทพมหานครบางคนสังกัดพรรคการเมืองแล้ว จึงมีความผูกพันกับพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามมติพรรคการเมืองซึ่งตนสังกัด

อย่างไรก็ตาม สภากรุงเทพมหานครเห็นว่าบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลต่าง ๆ นั้น สภากรุงเทพมหานครกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะและประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งความผูกพันกับพรรคการเมืองเป็นแต่เพียงการกำกับดูแลห่าง ๆ เท่านั้น โดยไม่สามารถสั่งการหรือควบคุมสมาชิกสภากรุงเทพมหานครได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้เห็นว่าความเป็นอิสระในการแสดงบทบาทการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารในแต่ละมาตรานั้น มีผลกระทบเชื่อมโยงกับความเป็นอิสระในการสังกัดหรือไม่สังกัดพรรคการเมืองโดยสมาชิกสภากรุงเทพมหานครจะมีความเป็นอิสระในมาตรการตรวจสอบขั้นต้น

การอภิปรายผล

การศึกษายทบาทที่คาดหวังของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารงานของกรุงเทพมหานครและบทบาทที่เป็นจริงนั้นพบว่าบทบาทที่คาดหวังของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งมีประเด็นหลักรวม 8 ประเด็นด้วยกัน ในขณะที่บทบาทที่เป็นจริงในการปฏิบัติงานของสภากรุงเทพมหานครในแต่ละประเด็น บางประเด็นมีลักษณะที่มีความสอดคล้องและบางประเด็นมีลักษณะที่ขัดแย้งกัน โดยในบรรดาบทบาทที่คาดหวังของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร มีบทบาทที่เป็นจุดแข็งซึ่งบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทตามความเป็นจริงมีลักษณะสอดคล้องใกล้เคียงกัน มี 3 เรื่องหลัก คือ การเสนอญัตติ การตั้งกระทู้ถามและการพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ซึ่งทั้งสามเรื่องนับว่าเป็นจุดแข็งของสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร รองลงไปก็คือบทบาทในการอนุมัติและการให้ความเห็นชอบในกิจการของกรุงเทพมหานครและบทบาทในการเป็นกรรมการสภาอันเป็นบทบาทที่มีความสำคัญแต่อาจมีข้อจำกัดในบางกรณี ในขณะที่มีบทบาทที่เป็นจุดอ่อนเนื่องจากบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่

เป็นจริงมีลักษณะสวนทางกัน ไม่สอดคล้องกันใน 2 เรื่องหลัก คือการเปิดอภิปรายทั่วไปและการลงมติเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้ผู้ราชการกรุงเทพมหานครออกจากตำแหน่ง และการร่วมกับฝ่ายบริหารแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยบทบาทที่เป็นจุดอ่อนรองลงไปคือบทบาทในการตราข้อบัญญัติ ซึ่งในการปฏิบัติงานหรือบทบาทที่เป็นจริงเป็นบทบาทที่สำคัญแต่ยังไม่โดดเด่นและมีข้อจำกัดด้านการขาดองค์กรกลั่นกรองตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของข้อบัญญัติ และการขาดหน่วยงานสนับสนุนทางวิชาการ สอดคล้องกับรุ่งริตนา เจริญจิตต์ (2555) กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นหน่วยงานทางการปกครองและมีฐานะเป็นนิติบุคคลมหาชนในการจัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐบาลกลางโดยยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงยังไม่มีอิสระที่แท้จริง ในส่วนรูปแบบที่เหมาะสมนั้นผู้วิจัยเสนอให้มีทางเลือก 2 แนวทาง คือ (1) แบ่งกรุงเทพมหานครออกเป็น 2 เขต ได้แก่ เขตกรุงเทพมหานครและเขตมหานครธนบุรี เพื่อให้การบริการสาธารณะตอบสนองประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว และ (2) จัดรูปแบบเป็นระบบ 2 ชั้น โดยจัดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการและนายกมหนครพร้อมกัน โดยการเลือกตั้งนายกมหนคร 50 มหนครแทนเขตเดิมเช่นนี้ จะทำให้ผู้บริหารมหนคร ที่มาจากการเลือกตั้งได้สนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และทำให้กรุงเทพมหานครมีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่าง

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จากท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งจะช่วยแก้ไข ปัญหาและพัฒนากทม.ให้ เป็นรูปแบบ พิเศษที่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงและมี ประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

1.ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมโยง ระหว่างสภากรุงเทพมหานคร และฝ่ายบริหาร เกี่ยวกับการทำหน้าที่ในการบริหารราชการ กรุงเทพมหานครในมิติด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก การตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม เช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อ พิจารณาเรื่องต่าง ๆ โดยตั้งจาก สภา กรุงเทพมหานครร่วมกับฝ่ายบริหารดำเนินการ ร่วมกัน โดยศึกษาประเด็นความร่วมมือต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้น ความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำมาสู่การจัดทำเป็นแนวทางการร่วมมือหรือนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความ ร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพต่อไป หรืออาจเป็น การศึกษาถึงความร่วมมือของสภากรุงเทพมหานคร และฝ่ายบริหารในการแก้ไขความเดือดร้อนของ ประชาชนต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาบทบาทการ ตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2.ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ อาจเป็นทั้งจุดแข็งและอุปสรรคในการทำหน้าที่ ตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครของ สภากรุงเทพมหานคร คือ ความเป็นอิสระจาก พรรคการเมืองที่สมาชิกสภากรุงเทพมหานครแต่ละ

คนสังกัดอยู่ เนื่องจากความเป็นอิสระไม่อาจเกิดขึ้น จริง แม้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 จะไม่กำหนดให้ต้อง สังกัดพรรคการเมืองอันแสดงถึงการเปิดพื้นที่ อิสระภาพให้กับสภากรุงเทพมหานครก็ตาม แต่ ในทางปฏิบัติเห็นได้ว่าการได้รับเลือกตั้งของสภา กรุงเทพมหานครผูกโยงกับการสังกัดพรรคการเมือง เนื่องมาจากความชื่นชอบของประชาชนเป็นสำคัญ ควรกำหนดการวิจัยที่เน้นความเป็นไปได้หรือ แนวโน้มการแก้ไขกฎหมายเพื่อระบุให้ สภา กรุงเทพมหานครไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง หรือ เปรียบเทียบผลอันเกิดจากการที่ สภา กรุงเทพมหานครต้องสังกัดพรรคการเมืองและไม่ สังกัดพรรคการเมือง ทั้งนี้ ในปัจจุบัน ตั้งแต่คณะ รักษาความสงบเรียบร้อยของชาติ (คสช.) ได้มี ประกาศเรื่องการได้มาซึ่งสมาชิกสภา กรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขตเป็นการ ชั่วคราว ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2557 นั้น จะเห็น ได้ว่าสมาชิกสภากรุงเทพมหานครมาจากการแต่งตั้ง เป็นการขาดจากความเป็นพรรคการเมืองโดยสิ้นเชิง

3.ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนหรือภาคประชาสังคมในการบริหาร ราชการกรุงเทพมหานคร ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยกลุ่มชุมชน เครือข่ายประชาชน และ ภาคประชาสังคมต่าง ๆ มากมาย ซึ่งพยายามเข้า มามีส่วนร่วมกับกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆ แต่ มีอุปสรรคและข้อจำกัดมากมายจากกฎหมายหรือ ระบบราชการ ซึ่งควรมุ่งไปที่รูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วม

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ร่วมในการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร หรือการเข้ามามีส่วนร่วมกับสภากรุงเทพมหานครในการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร แต่ไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ที่ผ่านมา จึงถือว่าเป็นการบริหารและจัดการอำนาจในรูปแบบตัวแทนเท่านั้น ซึ่งหากมีการดำเนินการวิจัยในประเด็นดังกล่าว จะช่วยสร้างบทบาทให้แก่ภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ฝ่ายบริหารร่วมกับสภากรุงเทพมหานคร อันจะทำให้ระบบการตรวจสอบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมรอบด้านมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในกรุงเทพมหานครที่จะได้รับการบริการสาธารณะและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงพล พัฒนรัฐ. (2550). *การจัดการเมือง: ผลกระทบของปัจจัยการแข่งขันระหว่างเมืองกับความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้นต่อบทบาทของคูวาราชการกรุงเทพมหานคร*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉัตรชัย รัตนเชียว. (2552). *บทบาทกลุ่มผลประโยชน์ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2550*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชลกร ศิรวรรณนะ. (2554). *บทบาทของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตดินแดงในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแฟลตดินแดง*. การศึกษาอิสระรัฐศาสตร-มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดิเรก ถึงฝั่ง. (2550). *การบริหารราชการไทยกับการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: ที เค พรินติ้ง.
- นฤมล รัตนากิบาล. (2530). *บทบาทสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต่อการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรพต จากสินเลิศ. (2536). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาท อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครในการปกครองท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์. (2542). *กระบวนการยุติธรรมกับการถ่วงดุลอำนาจโดยรัฐสภาไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

วารสารรัชต์ภาคย์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 24 กันยายน-ธันวาคม 2560

TCI กลุ่มที่ 2 มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รุ่งรัตนา เจริญจิตต์. (2555). การปฏิรูปกรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2542). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

